

A 25 éves baritonista

Amikor a Tosca-felújítás próbáján oda-jött hozzám a színház művészeti titkára, és megkérdezte, ugyan mit keresek itt, és ki-nek az engedélyével, elképedésemben va-lami illetődött csacskságot feleltem. Ak-kor még nem is tudtam, hogy: a kritikám-hoz gyűjtök élményanyagot. Merthogy az előadás minden igyekezetem ellenére és legnagyobb bánatomra nem tudtam ottlen-ni. Pedig egy ilyen többszámú ünnepet kihagyni szentségtörés. Eljártszottam a gon-dolattal: miért ne lehetne egyszer a próbá-ról kritikát írni!

No hát most helytelen vagyok! 25 éves — írtam, s nyilván mindenki fölkapta a fejét. Nem Gyimesi Kálmán 25 éves (65), ha-nem a baritonista. Negyedszázada énekel ugyanis színpadon — Szegeden. Az Ober-frank-éra kezdetének kényszerű szilenci-uma után tavaly óta ismét rendszeresen. Jubileumi előadásán a Tosca Scarpiá-jaként állt a közönség elé. Fényesítette az alkalom ragyogását, hogy Puccini remeke új betanulásban és két pesti vendégmű-vésszel került színre. Az ünnepség zaját, az előadás nagyszerűségét már visszazengték a napilapok panegyrikusai, ezért inkább arról írok, hogyan készült a siker.

Szóval ülök a próbán, megy a II. felvo-nás, és a pszichológiai tanulmány. Tosca (Dénes Zsuzsanna) fekete nadrágban, vilá-gos blúzban ül a diszes bársonykanapén. Gyimesi a jubileumhoz illően jóllátott: a zakóját már levetette, de fehér ingben, nyakkendőben kedélyeskedik. Ez laikusok-nak bizonyára igen mulatságos lenne, s az méginkább, hogy — miközben teljes in-lenzitással játszanak — alig-alig adnak hangot: csak jelzik a szöveget „markiroz-nak”. Különösen Dénes Zsuzsa óvatoskodik: beteg, fáj a torka — mondják.

Gyimesi vérmérséklete nem bírja ezt: egy-egy forróbb frázist teljes erővel zen-dít meg. Izgalmas ellentét díszlet és „jel-mez”, játék és „énekítés” között: egy na-gyon modern produkciónak akár koncepció-ja is lehetne ez.

Ez a fehéringes, nyakkendő ember is mennyire báró és Róma rendőrfőnöke! Mé-gyszóval, mosolyogva kérdezi „Mit mond a lovag úr?” (Ezt a szabványscarpiák vil-logó tekintettel hörgik, kiáltják. Mennyivel

elegánsabb ez a megadódás!) Aztán egy pil-lanat alatt szint vált: „Nem volt elég a próba? Roberti!” — csattan föl. „Jajj aj-jajjaajj!” — süvölti a színpadok mögöl némi tenoröníroniával B. Nagy János, a kin(n)vallatott, a másik vendég. Közben Scarpia asztalhoz ül, és kéjesen falatozni, csipegetni kezd a dús tálakból: a próbán mindenki bohóckodik egy kicsit.

Tosca végre vall, bevonszolja Cava-ra-dossit. B. Nagyon csizma, szürke nadrág, ing, kötött mellény. A vezénylő Oberfrank Géza leáll, felszól a színpadra. Gyorsabb tempót kér Spolettától, akit szintén Nagy Jánosnak hívnak (a próbák alatt C. Nagy-nak keresztelték), és ez élete első szólóse-repe. Ő meg farmerben van.

B. Nagynál nincs kecmec: ő énekel. A megannyi elidegenítő effektus ellenére is bizsergetően, felzaklatóan robban ki belő-le: „Vittoria, Vittoria!” (Szerencsére senki-nek sem jutott még eszébe, hogy ezt a két szót lefordítsa.) Milyen fölzaklató ez a hang! Fényes, tömör és szilárd, akár egy acélgolyó, s mindig a magas hőfokon izzó személyiség hevíti. Nagy énekes, izgalmas művész. Szinte sajnálom, hogy kituszkol-ják a príbékek, és már csak a 3. felvonás-ban találkozom vele.

Tosca és Scarpia magukra maradnak. Ebben a kettőben Gyimesi teljes művészi fegyvertárat felvonultatja. Hagyja vilá-gosabb színű, líraibb mint egy szokásos Scarpia-hősbariton. Am áttűtő erejű, kivé-telesen árnyalatgazdag, szituációsimulé-kony. Véleményem szerint — sokakkal el-lentétben hangoztatom ezt — Scarpia kivé-telesen alkalmas Gyimesi művészetének reprezentálására. Szerepei közül talán se-hol sem találkozok ennyire a figura a mű-vész karakterével: végletességével, excent-ricitásával: „ppp” és a „fff” közötti állandó hang, sőt hangulati csapongással. Állandó befolyását nem mindenki szereti, sokan tartják őt modorosnak. A kifogások való-színűleg nem alaptalanok. Am a hangsúly mégiscsak azon van (kellene lennie!), hogy mindig is egy kivételes egyéniség, markáns arcú művész volt, és maradt mind a mai napig. Nemcsak a színházhoz: a városhoz is hozzátartozik. Mint a Dóm, a Széchenyi tér, a Tisza. Ugyanolyan szorosan, s re-méljük ugyanolyan időtállóan is!

Gecse Árpád tárlata

A SZOTE Apáthy István Kollégiumában április 27. és május 16. között tekinthették meg az érdeklődők a Gecse Árpád festőművész életmű-véből válogatott kiállítást. Külön érdekesség, hogy a tárlatot dr. Gecse Árpád, a SZOTE Kórélettani Intézeté-nek docense, a művész fia nyitotta meg.

A tárlat a pályakezdettől, a húszas évek elejétől mutat-ja be Gecse Árpád művésze-tének fejlődését, szín- és for-mavilágának gazdagodását. (A művész nemcsak festőnek, de szobrásznak is vallja ma-gát, első műve éppen édes-anja mellszobra volt.) A festmények láttán igazi örö-met érezhettünk: Gecse Árpád művésze-te maradó értékű a humanizmus, az élet diadalát hirdeti a halál, az elmúlás felett. (Eddig) hét évtizeden átívelő munkássá-gára az újra és újra megújul-ni tudás, az elszürkülés hely-lyett, a színek és formák válto-zatosossága, kiteljesedése a jellemző. (Bár csak a mi nem-zedekünk is ilyen derűs, alk-otó szellemű lehetne a kilencvenhez közeledve!)

Ezen a tárlaton izelítők kaphattunk Gecse Árpád pá-lyafutásának csaknem min-den korszakából. A harmin-cas évektől kifejezőeszközei-ben a nagybányai és az alföl-di festészet lényeges elemei-nek ötvöződése figyelhető meg. Plein air képeivel szá-mos elismerést szerzett (Nap-sütésben 1932, Lány naper-nyóval 1987), és érdeklődésé-nek középpontjában tovább-ra is az ember- és tájbrázolás maradt. Az Öregember vagy a Lány kancsóval régi ismerőseink, már sokszor lát-tuk őket. A művész szeretet-tel örökíti meg családjá tag-jait. Feleségem és Saci című képein a munka után meg-pihenő nőalakok a családi

A Jászság festőjeként ismert művész a Szolnok megyei Alattyánban szü-lettet 1900-ban. 1920-ban a Képzőművészeti Főisko-lára került, ahol Balló Edétől és Rudnay Gyulá-tól tanulta a portré- és tájképfestés rejtelmeit. Később Bécsben, Rómá-ban és Velencében járt a Művészeti Akadémiára, hosszabb itáliai tanul-mányútja során felkereste a legnevezetesebb műem-lekeket, számtalan rajzot, vázlatot készített ekkor. Ennek az útnak emlékeit idézik Velence színes for-gatagát, vagy az olasz ten-ges fenséges nyugalmát ábrázoló képek. A Háló-javító halászok (1925) a mélykoloritű és dekoratív folthatásokra épített elő-adásmódjával emelkedik ki az azonos korban készült művek közül. 1926-tól a Szolnoki Mű-nástelep tagja, s ott ta-láljuk a telep 25, 50 és 76 éves jubileumi kiállításai-n. Egy évvel később a műcsarnokban „izmos te-hetségről téve tanúságot” mutatkozott be. Szolnoki évei után hazaköltözik Alattyánba. A termékeny éveket a háború követte, majd 1951-ben a II. Ma-gyar Képzőművészeti Ki-állításán szerepel. Művei-vel rendszeresen találko-znak Szolnok, a megye, de az egész ország kiállítá-sainak látogatói. Alkotá-saiért, az ott kifejezett művészi hitvallásáért el-nyerte a Szolnok Megyei Tanács és az SZMT Mű-vészeti Díját, majd a Munka Erdemrend ezüst fokozatát is. Jászberény Pro Urbe díjjal ismerte el szeretetét, kötődését a vá-roshoz.

hogy Gecse Árpád a meleg tónusú színeket kedveli, s el-sődleges feladatának tekinti az élet szép és nemes pilla-natainak megörökítését és átadását a befogadónak.

A művész utazásainak em-lékét idézik a Krakkói piac és a Brünni utca éjjel című képek. Az előbbin a nappali nyüzsgés élénk színei, az utóbbin az éjszaka tompa, át-szűrű fényei ragadják meg fi-gyelmünket. Gecse Árpádot a történelmi témák is érdekl-i. A Kurucok viharos csa-tajelenetet ábrázol. Az al-kony homályából sárgásan felizzó templomtorony előtt zajlik az összecsapás, egy gazda nélkül maradt ló ágas-kodik fejeszletten. Örömmel fedeztük fel a Csónakház cí-mű festményen a szegedi Ti-sza-part látképét, élénk, de-rűs színekben, nyári napsű-tésben.

Végül hadd ejtsünk szót arról, hogyan változott a mű-vész önábrázolása az évek során. Fiatalkori turbános önarcképről vidám hetyke-ség, elszántság tükröződik. Sokféle szint használt ekkor, a vonalak feszültséget su-gallnak. Későbbi önarcképe-in a turbán kalapra, majd sapkára változott, a színek változatosságát a letisztult-ság, a finomabb ecsetkezelés váltotta fel. A mester két ingben, zakóban, pipafüstöt eregetve néz szembe velünk, a fiatalos elszántságot egy so-kat megélt és tapasztalt em-ber bölcs, huncut mosolya váltotta fel, mintha összeká-csintana velünk: Lám, ti is ilyenek lesztek egyszer, fia-talok...

Igazán örülhetünk Gecse Árpád szegedi bemutatkozó kiállításának, reméljük, ha-marosan találkozhatunk ké-peivel.

KOVACS ATTILA

Miért jön egy világsztár Szegedre?

Egyik napilapunk azt ír-ta róla, „... vendég szereplé-se az est másik nagy megle-petése volt. A fiatal énekes óriási sikerrel énekelt az operát és igen kulturáltan a levélátiát” (igy, kisbetűvel.) Nos, B. Nagy János 46 éves, 16 éve énekel, ezért fiatal-nak nevezni legalábbis tájé-koztatlanság. A Magyar Al-lami operaházban aligha-nem a legnépszerűbb teno-rista, az NSZK-beli opera-házak kedvence, lemezeiről a legegésebb kritikusok ír-nak édes elragadtatással. Ezek után, s főképp akár egyszer is meghallgatva őt számomra semmi meglepő nincs sikerében. En egész más: csodálkoztam el...

— Művész úr! Ön az Al-lami Operaházon kívül szer-ződött tag Düsseldorfban, sokat énekel Kölnben, Ham-burgban, föllép az USA-ban. Ezenközben olykor csak órákra ér rá, hogy hazare-püljön Pestre is egy estre. Ilyen keresett és elfoglalt ember hogyan tud időt szá-kitani arra, hogy egy szegedi felújításra csaknem egy

hétrel előbb lejöjjön, és régi szerepét végigpróbálja az it-teni új betanulásban? Gondolom a Szegedi Nemzeti Színház jóval magasabb gá-zsít fizet, mint a nyugati Operaházak!

— Nem — feleli nevetve —, de nekem nem mindent a pénz határoz meg. Nyá-ron nagyon jól dolgoztunk együtt a szabadtérin ugyan-csak a Toscában Békés And-rással és Oberfrank Gézá-val, akivel régóta jó barát-ságban vagyok. Akkor ker-ült szóba, hogy énekelnék a fölújított színházban. Aztán volt itt 9 éve egy Opera-fesztivál, ahol Andor Évával és Polgár Lászlóval a Manon Lescaut-ot énekel-tük. Akkor én meglehetősen kezdő voltam, és Szeged na-gyon melegen fogadott, igen szép sikerem volt. Akkoriban már 7 éve voltam az Operaház tagja különösebb feltűnés nélkül; elénekeltem a repertoárszeremet és kész. Azt hiszem, az a Des-Griexon nagyon fontos volt a pályámon. Szóval szép emlékeim vannak Szegedről,

szeretem a várost, jó a kö-zönség —, miért ne jöttem volna?

— Itt a próbán mindenki markiroz — csak ön énekel. Nem félti a hangját? Nem vigyáz magára?

— Hát úgy nem, mint azok a tenoristák, akik ál-landóan bugyolálják magu-kat! A megalapozott techni-ka és a megfelelő életmód sokkal fontosabb. És a tré-ning. Most azért nem mar-kirozok, mert 2-3 hete már nem énekeltem, s most sze-retnék egy kicsit bemelegí-teni.

— Beteg volt?

— Nem, csak pihentem. Most lazítok egy kicsit, a nyárra sem vállaltam sem-mit. A tavalyi szegedi sza-badtéri Tosca sikere után ugyan vártam, hogy hívja-nak az idei Rigolettóra, de nem gondoltak rám. Szóval ez a nyár a feltöltődés lesz.

— Nem tartom föl to-vább, nemsokára kezdődik a III. felvonás. Sok sikert, és minél előbb visszavárjuk Szegedre!

MÁROK TAMAS

Kitüntetések

A Pedagógusnap alkal-mából az Egészségügyi Mi-nisztériumban ünnepséget tartottak. A Szegedi Orvos-tudományi Egyetem oktatói és dolgozói közül Kiváló Munkáért kitüntést kapott Demeter Jánosné csoportve-

zető, dr. Gellért Mária ad-junktus, dr. Hammer Helga docens, dr. Nagymajtényi László tud. főmunkatárs, dr. Stájer Gézáné adjunktus és dr. Várkonyi Tibor do-cens. Miniszteri Dicséret-ben részesült dr. Dux László

adjunktus, dr. Holzinger Gábor tanársegéd, dr. Já-nossy Tamás tud. munka-társ, dr. Olasz Tibor tanár-segéd, Rédli József testne-velő tanár, dr. Szabados Éva adjunktus és Edelenyi Erzsébet szigorló orvos.

Hírek a SZOTE-ról

Az orvostudományi egye-tem rektora, dr. Szilárd Já-nos egyetemi tanár részt vett az április 24—26 között Várnában megrendezett szo-cialista országok II. pszichi-átriai kongresszusán, majd május 22—június 2. között a tübingeni egyetem meg-hívására az NSZK-ban tar-tózkodott.

A Nemzetközi Neurotoxikolgiai Társaság I. nemzet-közi kongresszusán, melyet május 9—19. között Hollan-diában rendeztek meg dr. Dési Illés egyetemi tanár előadást tartott.

Tudományos szimpózi-umon vett részt: dr. Csernay László egyetemi tanár má-jus 11-től 13-ig Svájcban; dr. Kovács László egyete-mi tanár május 22—24. kö-zött az NSZK-ban, majd május 29-től június 6-ig az USA-ban; dr. Földes Jó-zsef egyetemi tanár május 11—14. között Hollandiában; dr. Süveges Illdikó egyetemi tanár május 26-tól 30-ig Angliában; dr. Vadon Gá-bor egyetemi tanár május 20—23. között Moszkvában.

A XVII. Bőrgyógyászati Vilá-gkongresszuson Nyugat-Berlinben dr. Dobozy Attila egyetemi tanár és munka-társai vettek részt.

A Gyógyszerészet; Vegyta-ni Intézetét május 8-án meglátogatta prof. K. Pon-sold, a KGST multilaterá-lis szteroid munkabizottsága NDK-beli koordinátora. A Fogászati Klinikán David K. Mason professzor, a Glasgo-wi Egyetem Fogorvosj Ka-rának dékánja tett május 6—10. között látogatást és tartott előadást.

A gondolat-jel új számáról

Furcsa gondolatai támad-nak az embernek, ha az újonnan megjelent gondo-lat-jel borítójára néz. Elbi-zonytalanodik. Vajon a lap — feledve egykori profilját — glosszagyűjteményt ígér, esetleg személytelen hírek halmazát? Vagy talán a le-írtak annyira újak, frissek, hogy szerzőjük a még pon-tosan át nem gondolt, ki nem forrott koncepciót, vé-lelményt nem meri névalá-írással vállalni? A szerzők ugyanis egy írás kivételével pusztá betűk. Igaz, nagvok, tehát kezdőbetűkre is gya-nakodhat az ember, de a rejtelmy így is megmarad.

Pedig kár. Így aztán csak Kuti Ágnesnek és Pesti Ág-nesnek gratulálhatok sze-mély szerint az igen jól si-került, hézagpótló fordítás-összeállításért a tavalyi pá-rizsi diákmozgalmakról.

De csak haladjunk sorjáb-an! Az első írás B. N. tol-lábol — a témát ismerve az ő kiletére még tudok tippel-ni — a hazai történelemok-tatás problémáiról szól. Jól rendszerezett, pontos vázlat formájában, minden bizony-nyal egy teljesebb elemzés előkészítéseként. Lényeglátó, jó gondolatokkal fűszerezett munka. Ezt követi a már említett, Párizs '86 címmel szereplő összeállítás, a „Der Spiegel” eseményeket követő cikkei alapján. Erről már elmondtam a véleményem, külön öröm azonban, hogy az olvasás közbenj gondolataim majdnem pontos visz-szaidézését találtam a követ-kező, T. A. által megírt „Ha-gyomány” című rövid ref-

lektálásban, melyből kide-rül, milyen keserű gondolato-kkal olvas egy honi „egye-temi polgár” az autonóm universitasok működéséről.

A következő írások azon-ban már törést, „színvál-tást”, szürkületet jelentenek. V. M. el nem küldött levele legalább olyan sematikus, mint az a fajta lét, melynek üzenni próbál. (Kár, hogy Soós Zoltán: Hadijátékok cí-mű kötetének ismertetését nem elé szerkesztették, érez-tetve ezzel a téma és minő-ségbeli változást.) H. Z. Egy Memento-t lebegtet majd egy folyóirat — a Diárium — kapcsán elmélkedik a független, szabad szellemi sajtó hiányáról. A kiadvány végét a „GTI jelenti” — jelenti.

Van azonban még kultu-rális melléklet, melyben fil-mekről olvashatunk a szerk. szerint „a kisesszé irányába tapogató” írásokat. (Szerző-i neve teljesen olvasható!) Egy részük Pécsért, a Jó Napok rendezvényein, má-sik a XIX. Magyar Játék-filmszemlén bemutatót al-kotásokkal foglalkozik.

Nos, a „tapogatózás” Ba-logh Józsefnek sikerült leg-inkább, írásai kerekék, ért-hetőek, jól jellemzők, szé-pek. A többiek változó mélységgel apróbb logikai bukfencekkel, időnként tár-gyilagosan, de kétségtelenül a lényegkutatás szándékával íródtak — kisebb-nagyobb sikerrel.

Ajánlom lapozgatásra az új kiadványt! Stilszerűen:

C. J.